

Cap sur l'école inclusive
en Europe

Pedagogiczna Karta Pracy

Współpraca na rzecz lepszego włączenia dzięki
aktywnościom artystycznym i kulturalnym

Przedstawienie *Odysei* Homera

Część modułu/E

Kontakt: Olivier Paolini

Prezes AUDE – organizacji na rzecz współpracy międzyszkolnej (COSC Aude)

Nauczyciel edukacji specjalnej - olivierpaolini@yahoo.fr

Pédagogie coopérative

Kontekst:

Kwestia sprawiedliwości, praw, edukacji szkolnej i włączenia społecznego uczniów niepełnosprawnych lub uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu (ASD) nadal napotyka na problemy wynikające ze zbyt segregacyjnego nastawienia systemu. Jak sprawić, by nastawienie to ewoluowało i przekraczało granice wyznaczane aktualnie przez istnienie wyspecjalizowanych instytucji?

Przykład artystyczno-kulturalnego projektu edukacyjnego prowadzonego przez nauczyciela szkolnego Oliviera Paoliniego w Instytucie Medyczno-Edukacyjnym (MEI) w Narbonne pokazuje, że zmiany są możliwe jeżeli dochodzi do współpracy, budowania mostów i zmiany sposobu, w jaki ludzie postrzegają niepełnosprawność.

We Francji organizacja MEI (Instytut Medyczno-Edukacyjny) zrzesza dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną i zaburzeniami behawioralnymi. W zależności od wskazań i diagnozy, IME może działać na rzecz dzieci niepełnosprawnych, artystycznych lub z niepełnosprawnością sprzężoną. W organizacji pracują specjaliści z obszarów edukacji, pedagogiki i eksperci z zakresu medycyny oraz integracji społecznej,

którzy tworzą interdyscyplinarne zespoły. W celu budowania lepszej integracji, zespół MEI zdecydował się stworzyć projekt artystyczno-kulturalny oparty na *Odysei* Homera, realizowany we współpracy ze szkołą „głównego nurtu” nauczania z miasta Narbonne.

Zasady i podstawy teoretyczne

Cele:

Aby stworzyć projekt artystyczno-kulturalny, nauczyciele i interdyscyplinarny zespół MEI ustalili trzy podstawowe cele:

- Udostępnienie kultury wszystkim uczestnikom.
- Tworzenie partnerstw i współpraca.
- Podnoszenie świadomości niepełnosprawności w celu zmiany sposobu jej postrzegania.

Udostępnianie kultury wszystkim

Niepełnosprawność nie jest barierą dla kultury. Jej istnienie nie musi obniżać naszych ambicji i wymagań edukacyjnych. Niestety osoby z niepełnosprawnością intelektualną oraz z zaburzeniami ze spektrum autyzmu nadal cierpią z powodu nadmiernej medykalizacji, a we Francji aspekt edukacyjny wydaje się bardzo często drugorzędny. Pierwsze wyzwanie brzmi zatem: jak zaprezentować ambitny, kulturalny i wysokiej jakości projekt artystyczny z udziałem takich osób? W projekcie wybrano podejście pedagogiki aktywnej. Projekt wpisał się w artystyczną i kulturalną ścieżkę edukacyjną przewidzianą we francuskim systemie edukacyjnym (PEAC) i umożliwił dzieciom oraz nastolatkom z MEI pracę z nauczycielami i wychowawcami placówki przez cały rok nad tematem projektu – za pośrednictwem czytania, zajęć z literatury, kontaktu ze sztukami wizualnymi, zajęć z geografii oraz tańca... Cały roczny program zajęć został opracowany wokół twórczości Homera, a przede wszystkim jego *Odysei*. Jeśli chodzi o zespoły edukacyjne, uczestniczyły one w tych zajęciach poprzez towarzyszenie dzieciom, ale także poprzez umożliwienie im ćwiczenia choreografii i odgrywania scen. Samoekspresja poprzez ruch nadawała treść wcześniejszej pracy poznawczej, jednocześnie wzmacniając jej efekty.

Tworzenie partnerstwa i budowanie współpracy

Kluczowym problemem MEI jest segregacja społeczna dotycząca dzieci z niepełnosprawnością. Deinstytucjonalizacja pozostaje trudna do urzeczywistnienia w praktyce, a wpływ sektora medyczno-socjalnego na niepełnosprawnych jest nadal bardzo silny. Czy możemy stopniowo burzyć mury wyspecjalizowanych placówek? Jest to możliwe dzięki wypracowaniu sieci partnerskiej z podmiotami spoza MEI oraz współpracy z różnymi podmiotami lokalnymi. Stawka jest wysoka: jest to kwestia umożliwienia różnym aktorom społecznym, którzy są zewnętrznymi wobec MEI, kontaktowania się z niepełnosprawnymi dziećmi i młodzieżą.

Na poziomie logistycznym twórczość artystyczna w ramach projektu była wspierana przez gminę Narbonne oraz przez lokalne stowarzyszenia, które mobilizowały zasoby, proponując liczne działania mające na celu wsparcie finansowe projektu (aukcje, wyprzedaże garażowe, darowizny...). Wielu wolontariuszy pracowało więc na sukces tej wyjątkowej inicjatywy.

Na poziomie pedagogicznym, ta wola pracy w oparciu o wzajemną otwartość posłużyła jako wspólny motor całego projektu. Kontakty ze zwykłą podstawówką i gimnazjum pozwoliły 60 niepełnosprawnym dzieciom i nastolatkom z MEI wystąpić na scenie z innymi, pełnosprawnymi uczniami z miasta – w inicjatywę zaangażowano ich 25. W każdą środę po południu przez cały rok, szkoła sztuk pięknych prowadzona przez władze lokalne zapraszała dzieci, by mogły pracować nad rekwizytami potrzebnymi do inscenizacji.

Podobnie – młodzieżowy dom kultury dla młodzieży (YCH) z sąsiedniej miejscowości udostępnił warsztat do budowy łodzi Ulissea potrzebnej do przedstawienia. Lokalna grupa teatralna przeprowadziła warsztaty z nastolatkami z MEI i towarzyszyła młodym aktorom podczas prób, wspierając ich naukę aktorstwa.

Podnoszenie świadomości niepełnosprawności i zmiana jej postrzegania społecznego

Dzisiejsze dzieci jutro będą dorosłymi, osobami odpowiedzialnymi za kształt relacji społecznych. Istotną i pilną sprawą jest zatem, aby mieli bezpośredni kontakt z osobami niepełnosprawnymi, ponieważ to właśnie poprzez tę bezpośrednią edukację dowiedzą się o niepełnosprawności, pozbędą się lęku przed osobami niepełnosprawnymi, zmienią sposób ich postrzegania a w konsekwencji także zachowania – to pozwoli nam wszystkim nauczyć się, jak lepiej żyć razem. Ignorowanie niepełnosprawności jest w istocie jednym z głównych hamulców integracji. Aby spróbować zmienić sposób, w jaki ludzie postrzegają tę kwestię i uwrażliwić na nią dzieci od najmłodszych lat, kierownictwo projektu zdecydowało się zaprezentować przedstawienie przed maksymalną liczbą odbiorców, wśród których byli także najmłodszy. W ten sposób 450 uczniów (po jednej klasie z każdej szkoły podstawowej z okolicy) miało przyjemność odkryć występ swoich rówieśników inscenizujących *Odyseję* – przedstawienie, które dla wielu stało się symbolem współpracy i integracji.

Ten projekt jest tylko przykładem na to, jak można rozwijać uczniów z niepełnosprawnością w sposób uwzględniający działalność artystyczną i kulturalną. Niezależnie od wykorzystywanych materiałów i treści nauczania, placówki specjalistyczne nie są powołane do pozostawania w izolacji od szkół powszechnych. Bardziej niż zwykli nauczyciele, specjaliści MEI muszą pracować nad zapewnieniem otwartości i poszukiwać partnerstwa z zewnętrznymi podmiotami – po to by zapewnić integrację dzieci z niepełnosprawnością intelektualną oraz z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, a także po to, by zmienić sposób, w jaki ludzie postrzegają niepełnosprawnych. Należy zatem kontynuować działania mające na celu podnoszenie świadomości i edukowanie społeczeństwa.

Prezentacja metodologii

Mając na celu otwarcie MEI na inne podmioty i zbliżenie się do zwykłej szkoły poprzez umożliwienie uczniom i profesjonalistom wspólnej pracy nad dziełem artystycznym, pedagog specjalny Olivier Paolini sięgnął po *Odyseję* Homera i koordynował przedstawienie kończące rok szkolny zaprezentowany na głównej scenie teatru w miejscowości Narbonne. *Odyseja* opowiada o pełnej pułapek podróży Ulissea przez Morze Śródziemne, której celem jest rodzima Itaka. Podróż ta jest wysoce symboliczna – jak nie znaleźć analogii między *Odyseją* a trudnościami, jakie napotykają na co dzień osoby niepełnosprawne? Trudności, które wynikają nie tylko z niepełnosprawności danego ucznia, dziecka lub osoby, ale także i przede wszystkim z braku adaptacji lub ludzkiego, a nawet materialnego wsparcia w naszym społeczeństwie. Utrudniamy życie osobom niepełnosprawnym chociażby z powodu ogólnego braku dostępności.

Olivier Paolini zdefiniował sześć kluczowych rodzajów współpracy, które sprawiają, że szkoła może być w większym stopniu włączająca:

=>Zob. karta z materiałami źródłowymi: «**PODNOSZENIE POZIOMU WŁĄCZENIA W SZKOŁACH DZIĘKI WSPÓŁPRACY**».

Filar I – Współpraca między specjalistami i dziećmi/nastolatkami z niepełnosprawnością:

Realizacja projektu nadaje sens nauce i pozwala na aktywne zaangażowanie uczniów. Wpisana w roczny program nauki inscenizacja odysei mogła zaistnieć dzięki wolontariatowi wszystkich profesjonalistów pracujących z dziećmi i młodzieżą w MEI.

Filar II – Współpraca między specjalistami a rodzicami:

Profesjoniści z MEI i rodziny pracujące ramię w ramię pozwoliły na stworzenie spektaklu zbudowanego na stałym dialogu z dziećmi i spełnianiu ich potrzeb. Niektórzy rodzice byli nawet zaangażowani w produkcję kostiumów teatralnych. Aktywny udział maksymalnej liczby dzieci na scenie został szczególnie doceniony przez rodziny.

Filar III – Współpraca między urzędem ds. edukacji a sektorem medyczno-socjalnym i sanitarnym:

Specjaliści, pedagodzy i eksperci opieki zdrowotnej w MEI wraz z nauczycielami codziennie pracowali z dziećmi z MEI, wspierając w bardzo istotny sposób nasz projekt pedagogiczny.

Filar IV – Współpraca między nauczycielami wyspecjalizowanymi a ogólnymi:

Współpraca z nauczycielem piątego roku szkoły podstawowej („zwykłej”, głównego nurtu) w mieście, tak aby inscenizacja była zrealizowana przez dzieci pełnosprawne i niepełnosprawne. Kolejna 5 klasa z tej szkoły dołączyła na dalszym etapie projektu do młodzieży z organizacji MEI. Przedstawienie obejrzało 450 uczniów z całego miasta (łącznie 18 klas) w towarzystwie nauczycieli, którzy otrzymali przed spektaklem całą dokumentację projektu, by móc przygotować swoje klasy na przedstawienie.

Filar V – Współpraca między uczniami pełnosprawnymi a niepełnosprawnymi:

Integracja funkcjonuje dzięki „mieszaniu” różnych grup dzieci podczas zajęć edukacyjnych. Realizacja wspólnego projektu pedagogicznego pozwoliła na ustalenie kilku „mieszanych” godzin pracy w ciągu tygodnia. Praktyki artystyczne i kulturalne często sprzyjają rozwijaniu integracji.

Filar VI – Współpraca między administracją a rodzicami dzieci i nastolatków z niepełnosprawnością:

Projekt został opracowany przy wsparciu urzędników władz miasta Narbonne ds. niepełnosprawności oraz kilku innych urzędów. Realizacja była możliwa także dzięki wsparciu lokalnego dyrektora kuratorium (Inspection Académique). Godne uwagi jest także wsparcie finansowe kilku lokalnych stowarzyszeń i ich praca na rzecz projektu.

Kryteria ewaluacji:

Czy może być lepsza ewaluacja projektu niż przedstawienie na scenie głównej teatru w Narbonne dla widowni liczącej 900 osobami, w tym 400 uczniów ze szkół dla uczniów pełnosprawnych?

Inscenizacja *Odysei* zgromadziła na scenie 60 dzieci i młodzieży niepełnosprawnej (z niepełnosprawnością intelektualną, zaburzeniami ze spektrum autyzmu, niepełnosprawność sprzężona) oraz 25 uczniów z 5. klasy szkoły podstawowej głównego nurtu.

Niepełnosprawność nie jest barierą dla korzystania z kultury. Zapewnienie dostępu do kultury było głównym celem tego projektu...

Dzieci z dumą prezentowały swoją pracę publiczności – niezależnie od swoich wyjątkowych cech czy ograniczeń.

5 / Ograniczenia:

Realizacja tak dużego projektu wymagała świetnej współpracy i zaangażowania wszystkich profesjonalistów z MEI i szkół, którzy nie liczyli godzin pracy, znacznie wykraczających poza standardowy etat.

Koordinacja projektu była również bardzo czasochłonna i energochłonna. Zniesienie barier pomiędzy instytucjami, które mają różne sposoby funkcjonowania i różne kompetencje jest trudne, ponieważ często wymaga zniesienia istniejących całe lata nawyków i przyzwyczajeń.

6 / Perspektywy:

Umożliwienie personelowi instytucji medyczno-socjalnych pracy z nauczycielami szkół głównego nurtu sprzyja nawiązywaniu cennych kontaktów. Istotne jest, aby te odmienne kultury pracy zbliżały się do siebie. Znajomość innych pozwala następnie rozważyć ewentualną współpracę i angażowanie pracy specjalistów z jednej szkoły w innych placówkach, co wzmacnia włączenie społeczne. Celem w tym przypadku była realizacja projektu artystyczno-kulturalnego w ramach budowy szkoły prawdziwie integracyjnej.